

Oponentský posudek magisterské práce

K. J. ERBEN – KYTICE: COMPREHENSIVE SCENOGRAPHIC PROJECT

Exploring Metaphors in Folk Legends through Spatial and Material Installations

by Nitish Jain

Nitish Jain v písemné části magisterské práce představuje svou scénickou vizuální interpretaci vybraných balad z básnické sbírky K. J. Erbena *Kytice*. Zaobírá se přitom nejen zevrubnou analýzou literární předlohy a procesu tvorby scénografického řešení jednotlivých balad, ale i popisem a reflexí realizované inscenace založené na principech narativního imerzivního divadla provázejícího diváky výtvarnými instalacemi situovanými v různých prostorách budovy Strašnického divadla. Při scénografickém řešení jednotlivých básní Erbenovy sbírky si Nitish Jain klade za cíl vytváření metafor, které se vyhýbají přímočaré ilustraci prostředí děje a otevírají průnik různými kulturními tradicemi.

V první části práce se Nitish Jain na základě studia historických, kulturních i literárních souvislostí důkladně a zevrubně zaobírá pozicí Erbenovy *Kytice* v kontextu českého národního obrození 19. století. Posléze srovnává příběhy, témata, postavy a motivy Erbenových balad vycházejících z tradic slovanské lidové slovesnosti s legendami jiných národů, zvláště pak s indickou slovesnou tradicí, s níž je Nitish Jain spjatý svým původem. Ve druhé části práce pak projevuje značný přehled při kritické analýze různých vizuálních i dramatických zpracování Erbenových balad. Vyzdvihuje přitom především soubory grafických ilustrací Erbenovy *Kytice* od Aléna Diviše a Jana Konůpka, u nichž si cení oproštění od vnější popisnosti a zaměření na vyjádření vnitřního obsahu. Třetí část věnuje obsáhlému exkursu do dějin moderní scénografie, v němž neopomine zmínit všechny teorie a koncepty od Craiga a Appii přes Františka Tröстера až po Malinu a Kantora, které nějakým způsobem ovlivnily jeho profesní uvažování.

Ve zbytku práce se Nitish Jain věnuje především podrobnému rozboru, zdůvodnění konceptu i popisu realizace balad *Kytice*, *Vodník*, *Dceřina kletba* a *Poklad* v rámci strašnické inscenace. Čtyři inscenované balady doplňuje nástinem možné scénické vizuální interpretace zbylých balad Erbenovy sbírky. Vážím si autorova odvážného a originálního přístupu ke zpracování klasické literární předlohy ve spojitosti s netradiční divadelní formou i průnikem motivů z různých kulturních oblastí. Svou vizuální scénickou koncepci v písemné části diplomové práce Nitish Jain pečlivě rozebírá, důsledně zdůvodňuje a začleňuje do širších

souvislostí. Oceňuji rovněž, že se Nitish Jain vyrovnal nejen se scénografickým návrhem vizuální interpretace náročné látky, ale stal se rovněž hlavním iniciátorem a organizátorem scénické realizace divadelního projektu, který mu umožnil inscenační koncept prověřit v interakci s publikem.

Při všech mých sympatiích ke zvolenému přístupu musím podotknout, že mísení motivů z různých kultur a snaha o netradiční metaforické uchopení látky ve mně vyvolává ve spojitosti se sdělením smyslu jednotlivých balad řadu polemických otázek: Vyvolá v českém divákovi, který přišel na inscenaci české klasiky, pohled na dvě bíle oblečené dívky na gauči pod lampou skutečně asociaci s orientální orální tradicí *dastangoi*? Pokud tento divák v muzeálně prezentované řadě objektů opravdu rozpozná *stúpy*, jak si je spojí s metamorfózou mrtvé matky v drobný kvítek, který svou vůní chlácholí sirotky připomínkou matčina dechu? Jestliže je určitý druh mušle pojmenovaný *hřebenatka svatojakubská* symbolem křesťanských poutníků na cestě do Santiaga de Compostela, vyvolá asociaci putování hrstička různorodých schránek plžů a mlžů sebraná od *stúpy*? Podpoří ve *Vodníkovi* divákovo vnímání dramatické volby mezi matkou a ohroženým dítětem experiment s vyvoláním divákovy klaustrofobie pomocí syntetických zástěn? Nevyvolají pandy v současném českém kontextu spíše asociaci trapného podlézání Číně ze strany české politické reprezentace? A jak to souvisí s *Matčinou kletbou*? Snažím se jen naznačit, že nad systémem a významy znaků a symbolů, s nimiž realizovaná inscenace pracuje, by se bylo třeba znovu zamyslet především z hlediska dramaturgického a režijního.

V práci Nitish Jaina považuji mimo jiné za cenné, že se nebrání kritické sebereflexi. Součástí jeho diplomová práce je i shrnutí zpětné vazby získané od diváků představení dané inscenace. Na základě kritických připomínek od diváků se pak Nitish Jain zamýšlí nad dalšími možnostmi rozvíjení zvoleného tématu. Práce je přehledná, systematická a čtivá. Práci doplňuje bohatá obrazová příloha, která v širších souvislostech dokládá teoretickou analýzu textu a skicami, rozkresy a fotografiemi dokumentuje návrhy scénického řešení i klíčové situace z představení realizované inscenace. Práci doporučuji k obhajobě.

